

KİLİS’TE DERLENMİŞ BİR BEY BÖYREK HİKÂYESİ

Mehmet EROL*

Giriş:

Dede Korkut hikâyelerinden Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek hikâyesinin, Anadolu sahasında, çok sayıda varyantı tespit edilmiştir. (Gökyay 2000: CDLVII-CDLXVII, Sakaoğlu 1998: 245-431). İlk olarak 1929’da derlenen hikâye hâlâ sözlü gelenekte yaşamaktadır.

Çalışmamıza konu olan metin, Bey Böyrek hikâyesi adıyla Kilis’te derlenmiştir. Hikâyenin anlatıcısı 1938 Kilis doğumlu Kemal Özkan’dır. Kaynak kişi ile 2005 yılı sonunda irtibata geçilmiş, hikâyeciliği ve repertuarı üzerinde mülakatlar yapılmıştır. Görüşmelerimiz sürerken kaynak kişi bu yılın başında 68 yaşında vefat etmiştir. Sağlığında hikâye ve türkü repertuarının büyük çoğunluğunu 80 adet kasete aktarmıştır.

Elimizdeki metin 104 dakika süren bir ses kaydından aktarılmıştır. Bu kayıt, 2000 yılında bir icrâ ortamında kaynak kişinin kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Mülakatlarımız esnasında hikâyeyi bir arkadaşından ve köylerdeki ihtiyarlardan öğrendiği bilgisini aldık. Hikâyenin yörede anlatıldığı bilgisini, 1931 yılında Ali Rıza Yalın’ın Kilis’in Kürtümcük köyünden yaptığı derlemeyle de desteklemek mümkündür (Adana Türk Sözü, sayı 3369-3373).

Kemal Özkan’ı, saz çalabilen, yöreye ait barak tarzı uzun havaları ve halk hikâyelerini saz eşliğinde okuyan-anlatan, yerel amatör bir sanatçı olarak kabul edebiliriz. Çevresindekiler belli zamanlarda hikâyelerini dinlemişlerdir. Bu gün akranları arasında Bey Böyrek hikâyesinden birkaç pasaj okuyabilenler mevcuttur.

Elimizdeki metin, sözlü gelenekten derlenmiş metinler arasında, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu’nun 1969 yılında Bayburt’tan derlediği metinle olay örgüsü ve kısmen şahıs kadrosu bakımından benzerlik göstermektedir. Araştırmacı bu metni çeşitli yönlerden inceleyerek yayınlamıştır (Sakaoğlu 1998: 53-79). Yine aynı metni esas almak kaydıyla Prof. Dr. Metin Ekici, hikâyeyi epizotları yönünden Dede Korkut’taki ve sözlü gelenekteki klasik halk hikâyeleriyle karşılaştırmıştır (Ekici 1995: 11-39). Tekrara düşmemek ve zamanı iyi kullanmak adına bu çalışmalarda değinilen noktalara fazla girilmeyecektir. Hikâye şekil olarak tanıtıldıktan sonra epizotları üzerinde durulacaktır.

A. HİKÂYENİN ANLATIM ŞEKLİ

Hikâye mensur ve manzum bir şekilde anlatılmaktadır. Manzum kısımlar, saz eşliğinde, yörede yaygın olan barak tarzı uzun hava bir ezgisiyle, söylenmektedir. Manzum kısımlar dördlük şeklindedir. Metinde toplan 42 dördlük vardır ve bunlarda 11 hece ölçüsüne genellikle uyulmaktadır.

* Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi, Kilis Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Ancak şiirlerin ezgili biçimde, özellikle de uzun hava tarzında söylenişleriyle mısralara birtakım ilaveler yapılmıştır. Bu durum bazı dörtlülüklerde ölçü ve kafiyenin bozulmasına sebep olmaktadır.

Bamsı Beyrek hikâyesi ile metnimizi şiirler bakımından karşılaştırdığımızda, Beyrek'in tutsak olduğu hisardan bezirganlara haber soruşu, kaleden kurtulduğunda atına söyledikleri ve nişanlısının düğününe ulaştığında söylediği şiirler (Ergin 1989: 116-153), içerik olarak değilse de söylendikleri yer bakımından benzerlik gösterir.

Metindeki şiirler anlam bakımından konunun akışına uygundur. Bunun yanında sözlü gelenekten derlenmiş metinlerdeki şiirlerle benzerlik göstermez. Bu anlatıcının konuya uygun şiir söyleme becerisiyle ilgilidir.

Hikâyenin mensur kısımlarının anlatımında genel olarak “görülen geçmiş ve geniş zamanlı” ifadeler kullanılmıştır. Farklı zamanların kullanılmış olması, anlam akışını bozacak bir zaman uyumsuzluğu yaratmaz. Bununla birlikte anlatıcı, dinleyici kitlesinin bildiği ve onaylayacağı birtakım sözlerle anlatımına zenginlik katar. Bu anlatımla, hikâyenin zamanı ile içinde yaşadığımız zaman arasında bir bağ kurulur. “Sonra palayı çıkarıp da gendinin başına bi tene godudu-Şo gasap Gara Ahmed'in goyunu şakılayıp da ikiye yardığı kimi- ortadan ikiye yardı.” “Bu herifler neye oğradığını bilmediler yoorum.” “Aboovv!”... Ondan sonra yeniden vezir vüzerayı seçti. *Böyük Millet Meclisi'ni* gurdu. Padişahlığının tahtına çıkdı... Suyu içende uyudur pınarmış. Suyunu içen gırk gün uyurmuş. *Dürbünnen bakdılar ki* pınarın başında adamlar var.

B. HİKÂYENİN EPİZOTLARI

I- HAZIRLIK EPİZOTU

Halk hikâyelerinin hazırlık epizotu adı verilen ilk kısmı, hikâyeye başlangıç için bir anlamda hikâyelerin sınırlarının çizildiği kısımdır ve çeşitli bölümlerden oluşur.

1. Zaman:

Halk hikâyelerinin çoğu “Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zamanın birinde...” gibi ifadelerle başlarken, Bey Böyrek'te böyle kalıplaşmış zaman ifadeleri bulunmaz. Hikâye, “Oğuz ülkesinin bir padişahı vardı.” cümlesiyle başlar. Bu cümlenin ve metnin genelinin anlatımında geçmiş bir zaman söz konusudur. Ancak bu kullanım belirli bir zamanı ifade etmez. Anlatılanların belirsiz bir geçmiş zamanda olduğunu gösterir. Bir başka deyişle, hikâyede anlatılan olaylar itibarî (Ekici 1995: 12) bir zamanda meydana gelmiştir.

2. Mekân:

Bey Böyrek hikâyesi “Oğuz ülkesi”nde başlar ve Akkavak ülkesi Çin, Yemen, devler ülkesi, Ateş kralının ülkesi gibi itibarî mekânlarda olaylar geçer. Bu geniş mekânların yanında saray, ev, zindan, mağara, dağ, pınar, bahçe, ova, sınır... gibi kapalı dar ve açık dar mekânlar da söz konusudur.

3. Ailenin Tanıtımı:

Halk hikâyelerinde daha çok erkek kahramanın ailesinden, özellikle de babadan bahsedilir (Alptekin 1996: 85). Tanıtımda anneden pek fazla bahsedilmemesi, hikâyelerin yapısı ve Türk aile tipiyle ilişkilendirilir (Ekici 1995: 13).

Metinde kahramanın babası zengin, herkesin sevdiği iyi bir padişaktır. Aile hakkındaki bütün açıklayıcı bilgi bu kadardır. Bunun dışında tüm hikâye süresince anne ve baba, pirin verdiği elmayı paylaşmalarında, Bey Böyrek'in âşık olduğu zaman evlendirilmek istenmesinde, gurbete çıkarken helallik dilemesinde ve tutsaklığı sırasında öldükleri haberini aldığında zikredilirler. Aile, olayların gelişiminde ve kahraman üzerinde pek fazla etkili değildirler.

4. Çocuksuzluk:

Halk hikâyelerinin çoğunda, her şeye sahip olan bir anne-babanın çocuksuzluk sebebiyle mutsuz oldukları görülür.

Hikâyede Oğuz ülkesinin zengin, herkesin sevdiği padişahı, çocuksuzluktan dolayı çok üzgündür.

Halk hikâyelerinin genelinde görülen, etraftakilerin çocuksuz kimseyi ayıplaması veya iktidar sahibinin mirasını bırakacağı bir evladının olmayışından dolayı duyulan üzüntü (Ekici 1995: 14), metnimiz için söz konusu değildir. Çocuksuzluk başlı başına bir üzüntü kaynağıdır.

5. Çocuksuzluğa Çare Arama ve Kahramanın Doğumu:

Klasik halk hikâyelerinin yapısında çocuksuzluk, önemli bir yer tutar. Çocuksuzluk, aileyi, özellikle de babayı, duruma çare aramaya yönlendirir. Baba, bir yakınına yanına alarak çare için yollara düşer. Bu hususun, bir hikâyenin şekillenmesinde ilk önemli noktayı oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Hikâyede, Oğuz ülkesinin Padişahı, derdine derman bulmak için Kel Veziri de yanına alarak gurbete çıkar. Bir pınarın başında istirahat için durduklarında karşılarına bir pir çıkar. Padişah, kendilerini tanıyan pirden, derdini de bilip bilmediğini sorar. Pir, padişaha çocuğu olmadığını, onun için yollara düştüğünü söyler ve kendisine bir elma verir. Bu elmanın yarısını kendinin, yarısını hanımının, kabuklarını da atının yemesini; böylece vakti geldiğinde bir çocuğu, atının da bir tayı olacağını, kendisi ortaya çıkmadan bunlara ad vermemesi gerektiğini söyleyerek gözden kaybolur.

Padişah kendisine söylenenleri yapar ve vakti geldiğinde bir oğlu, atının da bir tayı olur. Bu doğumlar çeşitli şenliklerle kutlanır.

Bamsı Beyrek'te çocuksuzluk derdi dua ile çözülürken, Bey Böyrek'te pirin verdiği sihirli bir obje olan elma ile çözülür. Burada çocuğun kazanılmasına vesile olan pir, kahramanı ileriki hayatında da yalnız bırakmayacak, gerektiğinde yardımcı olacaktır.

5. Ad Verme:

Dede Korkut Hikâyeleri'nde ad verme, bir kahramanlık göstermeye bağlı olarak gerçekleşirken (Boğaç ve Beyrek), diğer halk hikâyelerinde çocuğun veya çocukların adı çoğunlukla pir tarafından konulur.

Metinde, beş yaşına geldiğinde saraydakiler çocuğa ad verme konusunda sabırsızlanırlar. Bir gün çocuğa ad vermek üzere toplandıklarında pir çıka gelir. Çocuğun adını Bey Böyrek, tayın adını da Benli Boz koyar ve büyüdüğünde belinde taşması için bir pala verir.

Burada pirin verdiği kılıç, sihrî veya fevkalâde diyebileceğimiz güçlere sahiptir. Kahramanın ilerideki mücadelelerinde başarılı olmasını sağlayacaktır. Bamsı Beyrek hikâyesinde de kahramana babası tarafından savaş aracı olarak yay ve gürz hediye edilir. Ancak bu araçların sihrî bir tarafının olup olmadığı belli değildir.

6. Eğitim:

Halk hikâyelerinde ad vermenin öncesinde veya sonrasında kahramanın eğitimiyle ilgili kısımlar yer alır. Bu eğitim, hikâyenin konusuna göre, okul-hoca eğitimi (Gül ile Sitemkâr), çıraklık eğitimi (Âşık Garip) silah eğitimi veya önce okul-hoca, sonra silah eğitimi (Şah Yusuf) şeklinde olabilmektedir. Kahramanın aldığı eğitimin türü, bir hikâyenin konusunun belirlenmesindeki ilk ipuçlarından biridir. Yani, okul-hocada eğitim gören kahramanın yer aldığı hikâye konusu bakımından bir aşk hikâyesi (Duymaz 1996: 47), silah eğitimi almış olanları bir kahramanlık hikâyesi, her iki alanda eğitim alanları ise aşk ve kahramanlık hikâyeleri olmaktadır.

Bey Böyrek'in eğitimi ad almasından önce başlar. Kahraman önce hocaya verilir. Burada dinî bir eğitim kastedilir. On iki- on üç yaşlarına kadar bu eğitime devam eder. Bu eğitimi bitirişi "hocadan çıkdı" şeklinde ifade edilir.

On altı- on yedi yaşlarına kadar ise dört-beş yıl süren silah eğitimi alır. Bu süreç, " Bu sefer de ata binmeyi, kılıç kullanmayı, ok atmayı merak etti." şeklinde ifade edilir.

II . ÂŞIK OLMA VE SAZ ÇALMA YETENEĞİNİ KAZANMA EPİZOTU

Âşık olma ve saz çalıp şiir söyleme epizotları, hikâyelerin başlamasını sağlamakta; bu epizotla kahramanlar maceralara itilmektedir. Halk hikâyelerinde âşık olma, görerek veya rüyada âşık olma şeklinde gerçekleşir. Görerek âşık olma, aynı ortamda bulunan, birlikte büyüyen hatta beşik kertmesi olan kahramanların hayatlarında, doğal süreçte gerçekleşir. Rüyada âşık olma ise genellikle birbirlerinden farklı coğrafyalarda yaşayan kahramanların rüyalarında birbirlerini görmeleri, çoğunlukla da rüyalarında pirlere elinden bâde içmeleri ve sevgilinin resminin gösterilmesi yoluyla olur. Farklı coğrafyalardaki kahramanların birbirlerine âşık olmaları, hikâyedeki maceraların artmasına sebep olmaktadır (Türkmen 1995: 18).

Âşık olma hadisesinden sonra kahraman hemen saz çalıp şiir söylemeye başlar. Bu durum halk hikâyelerinin nazım nesir karışık yapısıyla ilgilidir. Metnimizde ise durum farklıdır:

Bey Böyrek, on yedi yaşında kırk adamıyla bir gün ava çıkar. Gördüğü bir ala geyiği kovalar. Öldürmeye kıyamadığından canlı yakalamak için kement atar, fakat geyik kementten kurtulur ve bir mağaraya girerek gözden kaybolur. Bey Böyrek geyiğin arkasından mağaraya girer. Karşılaştığı üç sakallı adamdan geyiği-avını görüp görmediklerini sorar. Onlar görmediklerini, fakat mağaranın

yukarı katındaki kardeşlerinin görmüş olabileceğini söylerler. Yukarıya çıktığında beş sakallı ihtiyarla karşılaşır. Bunlarla konuşmadan önce, duvarda asılı duran bir kız resmine âşık olur. İhtiyarlar kendine ismiyle hitap ederek, burada ne aradığını sorarlar. O, “Telden mi, dilden mi söyleyeyim?” dediğinde, telden söylemesini isterler. O ana kadar eline saz almamış ve şiir söylememiş olan Bey Böyrek, etrafta bulunduğu bir şeyi saz yapar ve avını görüp görmediklerini manzum olarak sorar. Pirlar, kovaladığı geyiğin, duvarda resmi asılı olan “Akkavak Kızı”, bunun kendisinin nişanlısı olduğunu söylerler ve “Akkavak Kızı’nın aşkına sundukları bir bardak “doluyu” içirirler. Akkavak memleketinde yaşayan bu kızı bulana kadar yanıp kül olacağını, bulduktan sonra iyileşeceğini söylerler.

Özet bölümde görüldüğü üzere, âşık olma hadisesi ne görerek, ne de rüyada gerçekleşir. Âşık olduğunda kahraman, kızı tanımamaktadır ve rüyada değildir. Burada rüyanın yerini, gerçek dünyanın dışı sayılabilecek bir mağara almaktadır.

Bununla birlikte, metnimiz ve Bamsı Beyrek hikâyesi, aşkın doğuşu bağlamında paralellik arz eder. Her ikisi de av esnasında, bir geyiği kovalama neticesinde doğar.

Burada dikkat çekici bir nokta da, Bey Böyrek’in ilk saz çalma deneyimi, saz gibi tutacağı herhangi bir şeyi eline alıp çalmasıdır. Bu durumun benzerini metnin devamında, devin tutsağı olan Çin kızının da görmekteyiz. Bu durumu, kahramanların o ortama hazırlıksız yakalanmaları veya saz çalma işinde deneyimsiz oluşlarıyla ilişkilendirebiliriz.

III. ENGELLER EPİZOTU

Halk hikâyelerinde iki sevgilinin kavuşmalarını engelleyen, geciktiren pek çok entrikalar yer alır. Bu entrikalar, kahramanın sevgilisini aramak isteğiyle yola çıkmasından başlar ve kavuşmaya kadar sürer. Bu süreçteki entrikaların hepsine “engeller” adı verilmektedir (Ekici 1995: 26-27).

Metnimizde bu bölüm çeşitli başlıklarda ele alınmıştır

1. Kahramanın Aşkını Açıklaması ve Başkasıyla Evlendirilmek İstenmesi:

Halk hikâyelerinde erkek kahramanın sevmediği biriyle evlendirilmek istenmesi sık rastlanan bir durum değildir. Metnimizde Bey Böyrek, Akkavak kızına âşık olduğunu ağzından kaçırınca, babası tarafından istediği biriyle evlendirilmek ister. Fakat Bey Böyrek gösterilen kızlardan hiç birini istemez. Bu durum metinde özetle şöyle anlatılır:

Avı yarım bırakıp evine dönen Bey Böyrek, bir müddet hasta şekilde odasına kapanır. Bu durumdan rahatsız olan yakın çevresi, Bey Böyrek’e bir gün içki içirerek Akkavak Kızı’na âşık olduğunu öğrenirler. Ancak, Akkavak Kızı yerine Oğuz elindeki bütün kızları toplayarak içlerinden biriyle evlendirmek isterler. Önünden geçen kızların hiç birini beğenmeyen Bey Böyrek’in gözleri Akkavak Kızı’nı arar. Bu sahne Bey Böyrek’in manzum şekilde kızlara seslenmesiyle verilir.

2. Kahramanın Sevgilisini Aramaya Çıkması:

Bu bölümde kahraman, resmi dışında henüz hiç görmediği, memleketinin yerini dahi bilmediği sevgilisini aramak için yollara düşer. Bu arayış süresince kahraman, sevgiliye kavuşmasını

geciktirecek birçok olayla karşılaşacaktır. Metinde bu engeller karmaşık ve birbirinden kısmen bağımsızdır. Bundan dolayı engelleri alt başlıklarda toplamayı uygun gördük. Bey Böyrek'in memleketinden ayrılış sahnesi özetle şu şekildedir:

Bey Böyrek aşk acısına daha fazla dayanamayacağını anlayınca Akkavak kızını aramak için önce babasından izin ister. Babası izin vermez ve annesine yönlendirir. Bey Böyrek, gitmekte kesin kararlı olduğunu manzum bir şekilde ifade ederek, annesinden helallik diler. Bütün ısrarlara rağmen Bey Böyrek yolculuk hazırlıkları yapar. Hazırlıklarını tamamlayan Bey Böyrek annesinin babasının elini öperek vedalaşır ve Benli Boz'a binip yola çıkar.

2.1. Kahramanın Yedi Başlı Devle Mücadelesi:

Bu bölüm hikâyeye sonradan eklenmiş izlenimi vermektedir. Sevgiliyi aramak için yola çıkan kahraman, herhangi bir lüzum hasıl olmadığı halde bir devle mücadele eder. Bu bölümü metinden çıkardığımızda metnin iskeletinde etkin bir bozulma olmaz. Yalnız bölümün bu bağımsızlığı, metinde bir fazlalık hissi de yaratmamaktadır. Çünkü burada karşılaşılan kişiler ve varlıklar, kahramanın diğer maceralarında yardımcı bir rol üstlenmektedirler.

Sözlü gelenekteki halk hikâyelerine masal unsurları eklenmesi, hatta masallaşması söz konusudur. Bu masal unsurları da çoğunlukla "imtihan olma" motifleri içinde yer alır. Metnimizde imtihan olma motifi yoktur. Anlatıcı, imtihan olma motifi yerine böyle bir bölüm kurgulayarak, dinleyici gözünde kahramanı yüceltmek ister. Bey Böyrek hikâyesinde bu bölüm özetle şöyledir:

Bey Böyrek, bir "dev anası"na musallat olmuş yedi başlı devi öldürür. Devın tutsağı Çin kızını kurtarır. Bu macera metinde uzun uzadıya anlatılır.

2.2. Sevgilinin Başkasıyla Evlendirilmek İstemesi

Sevgilinin başkasıyla evlendirilmek istenmesi halk hikâyelerinde sıkça karşılaşılan bir engeldir. Derlediğimiz metinde bu engel girift bir şekilde yer alır. Akkavak kızı üç kez başkasıyla evlendirilmek istenir. Bunlardan ilki, devin elinden kurtardığı Çin kızının yardımıyla Akkavak memleketini bulan Bey Böyrek, misafir olduğu bir ihtiyar kadından Akkavak kızının amcasının oğluyla evlendirilmek üzere olduğunu öğrenir. İkincisi ise, Be Böyrek'in kendi kaçıramadan, Akkavak'ı Yemen padişahı kaçıtır. Uzun savaşlardan sonra Akkavak'ı kurtarır. Üçüncüsüne ise aşağıda değinilecektir. Bu olaylar metinde özetle şöyle geçer:

Devlerin ülkesinden ayrılıp Çin ülkesine yola çıkarlar. Çin ülkesine ulaştıktan bir süre sonra Bey Böyrek, Akkavak memleketine gideceğini söyleyerek ayrılmak isteyince, Çin padişahı kızını ona vermek ister. Beyrek, Çin kızını ikinci karılığa almak şartıyla bu teklifi kabul eder.

Akkavak ülkesine gelen Bey Böyrek, Akkavak kızının emmisi oğluyla evlendirilmekte olduğunu öğrenir. Bir ihtiyar kadının yardımıyla Akkavak'ı kaçıracağı sırada, Yemen padişahı kızı kaçıtır. Kızın ardından Yemen ülkesine gelen Böyrek, uzun savaşlardan sonra kızı kurtarır.

2.3. Kahramanın Memleketine Geri Dönüşü:

Halk hikâyelerinde engeller epizotunun son halkası olan kahramanın geri dönüşü, derlediğimiz metinde iki kez yaşanır. Böyrek, Akkavak ve Çin kızı ile memlekete döndükten sonra düğün hazırlıklarına başlar. Bu durum özetle şöyle anlatılır:

Böyrek ülkesine yaklaştığında karalar giymiş bir çobanla karşılaşır. Böyle giyinmesinin sebebini sorduğunda çoban kızgın ve küfürlü ifadeyle Böyrek'in yasını tuttıklarını, bütün ülkede yas olduğunu söyler. Çobanın sözleri Böyrek'e hoş gelir ve kendini tanıttıktan sonra onu babasına müjdecî gönderir.

Bey Böyrek ve yanındakiler büyük bir sevinçle karşılanırlar. Bır süre sonra Böyrek'in düğünü kurulur.

2.4. Memleketten Tekrar Ayrılma, Esaret ve Sevgilinin Bir Başkasıyla Evlendirilmek İstenmesi:

Yukarıda da ifade edildiği gibi, farklı coğrafyalardaki kahramanların birbirlerine âşık olmaları, hikâyedeki maceraların artmasına sebep olmaktadır. Kahramanın şu ana kadarki karşılaştığı engeller, farklı yerlerde yaşamalarıyla ilgilidir. Engeller bakımından hikâyenin bu noktadan sonraki kısımları Bamsı Beyrek hikâyesiyle örtüşmektedir. Denilebilir ki, hikâye bu noktadan sonra, bildiğimiz Bamsı Beyrek hikâyesi çizgisine girmektedir. Bölüm özetle şöyledir:

Böyrek, düğün hazırlıklarına başladığı sırada Ateş kralı Oğuz'a isyan eder ve bunları savaşa zorlar. Bu sebeple Böyrek düğün arifesinde bir kez daha memleketten zorunlu olarak ayrılmak durumunda kalır. Savaşı kazandıktan sonra uyutan sudan içtiği için esir olur ve yedi yıl zindanda kalır. Yedinci senede, bezirganlardan aldığı haberle, Akkavak'ın Kel Vezirle evlenmek üzere olduğunu öğrenir.

Burada, epik tarz anlatı geleneğinin bir motifi olan ve "küçük ölüm" adı verilen uyku motifinin bir sebebe bağlandığını görmekteyiz.

2.5. Kahramanın Memleketine İkinci Defa Dönüşü:

Bey Böyrek, Ateş kralının kızının yardımıyla kurtulur. Yolda atını da bularak memleketine geri döner. Yokluğunda yapılan haksızlıkları düzeltir ve suçluları cezalandırır. Bir önceki memleketten ayrılma ve bu geri dönüş bölümleri, Bamsı Beyrek hikâyesindeki bölümlerle hemen hemen aynıdır. Bu bölüm özetle şöyledir:

Bezirganlarla konuştuklarına şahit olan Ateş kralının kızı Beyrek'e âşık olur. Zindancıları sarhoş ederek, Böyrek'i çıkarır. Kendisiyle ikinci karısı olarak evlenmesi karşılığında, geri döndüğünde yapacaklarını tembihleyerek Böyrek'i kaleden kurtarır.

Böyrek bir süre sonra uyku pınarının başına gelir. Bir şiirle atı Benli Boz'u çağırır. At biraz sonra zayıflamış, eğeri sırtına yapışmış, gemi ağzına oturmuş biçimde çıka gelir. Bu sırada pir ortaya çıkar ve sıvazlayarak atı iyileştirir. Böyrek yola koyulur. Yurduna yaklaşıncaya bir çobanla karşılaşır. Elbiselerini çobanla değiştirir ve bir kuzu derisini kafasına geçirerek, Keloğlan kılığında memleketine varır. O gün Akkavak kızının kınası yakılmaktadır. Sazını eline alıp düğüne gelir. "Âşık gelmiş!"

diyerek Böyrek'i bir köşeye oturtular. Böyrek, ortada oynayanlara kimliğini açıklayıcı şiirlerle seslenir. Sonunda kimliğini açıklar ve tahtını geri alarak "yüz numaraya" saklanan Kel Vezir'i bulup öldürür.

IV.SONUÇ EPİZOTU

Bu kısım, hikâye kahramanlarının ve olayların akıbetinin anlatıldığı kısımdır. Metnimizde bu kısım oldukça kısa anlatılmıştır. Bu bölüm özetle şöyledir:

Akkavak ile düğününü yaptıktan sonra, bir gece vakti Ateş kralının sarayını, kızın kendisine anlattığı biçimde, keçi sürülerinin boynuzuna mumlar yakarak kuşatır. Arkadaşlarını kurtarır ve kralın kızını da söz verdiği üzere alır. Geri dönüp ülkesinin başına geçer.

Anadolu sahası efsanelerinde rastladığımız ve bir "savaş hilesi" diyebileceğimiz "keçilerin veya geyiklerin boynuzlarına mum yakarak bir kaleyi kuşatma" motifinin (Erol 1993: 83), hikâyeye girdiğini görmekteyiz.

Sonuç:

Bamsı Beyrek hikâyesi, Türk dünyasının geniş alanlarında, arkaik biçimi olarak kabul edilen "Alpamış, Alıpmanaş...vb." adlarla, Anadolu'da ise yaygın olarak Bey Böyrek adıyla sözlü gelenekte yaşamaktadır. Derlediğimiz Bey Böyrek hikâyesi, Bamsı Beyrek hikâyesinin küçük değişikliklere uğramış; çeşitli ilaveler yapılarak genişletilmiş bir halidir. Hikâyedeki değişiklikler ve ilaveler sözlü geleneğin bir sonucudur. Bu ilaveler sebebiyle engeller epizotunun alt maddeleri sayıca artmaktadır. Anadolu sahasındaki pek çok versiyonu konu bakımından bir aşk masalı veya hikâyesi şeklini almışken, elimizdeki metin aşk ve kahramanlık hikâyesi karakterini korumuştur.

Kaynaklar:

ALPTEKİN, Ali Berat (1996), Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı, Ankara: Akçağ Yayınları.

DUYMAZ, Ali (1996), Nevruz Bey Hikâyesi (İnceleme-Metin), Aydın.

EKİCİ, Metin (1995), Dede Korkut Hikâyeleri Tesiri İle Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

ERGİN, Muharrem (1989), Dede Korkut Kitabı I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

EROL, Mehmet (1993), Taşeli Platosu Efsaneleri (İnceleme-Metin), Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

SAKAOĞLU, Saim (1998), Dede Korkut Kitabı (incelemeler-Derlemeler-Aktarmalar) I., Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.

TÜRKMEN, Fikret (1995), Âşık Garip Hikâyesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma, Ankara: Akçağ Yayınları.

BEY BÖYREK

Oğuz ölkesinin bir padişahı vardı. Oğuz padişahının heç uşağı olmazdı. Bu adam zengindi, eyi adamdı. İşde, herkes kendini severdi. Gel görelim çocuğu yoktu. Adam buna çok üzülüyo, çok düşünüyodu. Bir gün –şeyi de çok sevmezdi ya kel veziri ne yapsın- Kel Vezir’e dedi ki, “Sennen diyarı gurbete bir gezek.” dedi. “Belki derdimize bir derman buluruk.” Dedi. -Olur mu olur- Günün biri geldi, bunnar hazırlandılar bir bahar ayında. Dolanıp, bir dolam dolandı, bir gün akşamaca konân etrafını dolandı, ayrılamadı o gün. Devlisi gün gene hazırlandılar, atlarına bindiler, memleketten ayrıldılar.

Deha deha, bir güzel çeşmeli, sulu-summatlı yere geldiler. “Şurda bir istirahat edek de birer yemek yiyek, bibrer namazımızı gılak.” dediler. Gakdılar bunnar, abdezlerini aldılar, namazlarını gıldılar. Namazlarını bitiri bitirmez ossun bir pir ihtiyar “selam aleykim” deyin geldi. “Aleykim selam emi!” dediler. “Nere gediyouz vezirle padişah.” dedi. O zaman bunar dedi ki, “Yav vezirle padişah olduğumuzu biliyon sen.” dediler. “Dede, sen benim derdimi de bilin eyleyse?” dedi. “Bilirim ya oğlum.” dedi. “Ne var, derdimiz ne eyleyse?” dedi. “Derdin, senin uşân olmuyor, onun uçun.” dedi. “Eee” dedi. “Ondan golayı ne var” dedi. “Aha sene bir alma, bunu get soy, yarısını sen yi, yarını da sultan hanıma yidir. Gabıgını da ata yidir. Attan bir tay olur, sizden de bir altın topu kimin bir oğlan olur. Ben gelmeyinçi ismini de gomayın!” dedi. Gözden gayboldu getti. Bu herifler neye oğradığını bilmediler yoorum. O zaman bunnar getmeden vazgeçdiler, geri döndüler, geldiler. Bu adam akşamlyın almayı soydu, gabıgını ata verdi, yarısını gendi yedi, yarısını da hanımına verdi.

Günner geçdi *canım işde*. Günner geçdi, hagigaten de, ola ola oldukına, altın topu kimin bir oğlan. Atın da bir tayı oldu. Bu oğlanı işde, yemekler şennikler, mevlütler okutdular, kefler ettiler ki, padişahın oğlu olmuş. Bir gün beş gün, oğlanı hocaya goydular. Oğlan üç-beş yaşına geldi. Daha bunun adı yok, “adsız beğ, adsız beğ” deyiler yoorum. Padişaha getdiler. “Padişahım, bu çocuğun adı sanı yok. Goca ihtiyar gelici, gelici... Hanı gelen yok geden yok. Gelin şunun adını goyak.” dediler. Bunnar saraya toplandılar, adını goyucular. Gayıpdan çıkdı geldi ihtiyar. Padişah hemen gakdı, gendi eline vardı, yerine oturtdu. Birez söhbetden sonra, “Oğlunuzun adı Bey Böyrek, atının adı Benli Boz.” dedi. Tay da böyümüşdü. “Aha şu palayı da alın. Böyükden sonra verin gendine, belinde daşısın.” dedi. Adam gözden gayboldu getti. Bu oğlan hocada okurkan filan, hocadan çıkdı artı, on iki-on üç yaşlarına geldi. Bu sefer de ata binmeyi merak etti, kılıç felan gullanmayı, ok atmayı, ava mava getmeyi, bele devam etdi. On altı on yedi yaşlarına gelmişdi. Gene kırk adamınnan barabar, avcı arkadaşınnan barabar galkdı bu adam, dağa getdiler. Avcı koluna yayıldılar. Birez getdikden sonra bakdıkına gendi, ağacın altından bir ala geyik yekindi. Bunun arkası sıra sürdü Benli Boz’u. Oku atıp öldürmeye de kıymıyo, daim diri dutum deyi kemen atıyo, kemend atıyo, kemenden çıkıyo. “Ya Allah Allah... Benim kemendimden heçbir av gurtulmazdı, bu nası olur?” dedi. Deha deha getdi, bir mağaraya girdi. Mağaraya, dışarı atı bağladı içeri girdikene, üç tene sakkallı adam var. “Selami aleykim, dedeler!” dedi. “Bura benim bir avım geldi, görmediniz mi?” “Oğlum, biz görmedik. Bizden yokarda beş gardaşımız daha var. Hele ora çık, belki onnarın haberi olur.” dediler. Yokarı çıkdıkına beş dene sakkallı oturuyo. Duvarda bir resim asılıkına, anca o gadar olur. Oğlan resmi görü görmez aşık oldu. “Ne geziyon Bey Böyrek?” dediler. “Size telden mi söyleyeyin, dilden mi söyleyeyin?” dedi. “Telden söyle de diineyek.” dediler. O zaman Bey Böyrek eline saz kimi bir şey alır, saz değılse de işde, elinde değnek mi var, kamçısı mı var, neyi varsa eline alır. Orda söyler:

Sabah namazını burada gıldım *burada gıldım*

Hakk’ın duvanına namaza durdum

Kova kova avım bura getirdim

Söyleyin pirlirim avım nerede *görmediniz mi oyy oyy*

Ok atmadım kıza öldürürüm deyin

Kemend attım da diri dutarım deyin

Söylerim söylemezsiniz niçin *avımıoy oyy*

Söyleyin pirlirim avım nerede *oyy oyy*

Söylerim söylerim oy oy oyy

*Avım burada burada oyy oyy
Söylerim söylerim de söylemezsiniz avımı oyy oyy*

Kova kova Benli Bozumu yordum
Takıldım alaca geyiğe de buraya geldim
Gaşı gözü kemadı da sevgilime benzerdi
Söyleyin pirlirim avım nerede *görmediniz mi oyy*
Sorarım söylerim de niçin söylemezsiniz oyy oyy

“Oğlum, senin av deyi govaladığın bizlik daha doğrusu.” Dedi. “Hele al’ Şordaki resim, şu gördüğün resim de Akgavak gızının resmi, senin nişannın, onun.” dedi. “Aşkı için şu bir bardak doluyu iç!” dedi. Verdiler içirdiler. Oğlan bir bardak doluyu içtikten sonra ciğeri yanmaya başladı. Dedi, “Oğlum o gızı bulana gadar, o gız Akgavak gızdır. Akgavak memleketinde Akgavak gızı, o gızı bulana gadar yanın kül olun. O gızı bulduktan sonra iyi olur. Yoksa, gızı buna gadar iyi olacan galmaz.” dediler. Oğlan, eyle dediler baktı, pirlerin tozu dumanı yok heç.

Dışarı çıktıkına benzi sapsarı. Atına bindi, sürüp arkadaşlarının yanını buldu. Arkadaşları, “Ne var sende beğim?” dedilerse de söylemedi. “Bi şi yok, gidekl!” dedi. Avdan yarım geldiler, oğlan bir gün, beş gün, on gün haste yatmaya başladı. Eee, bunun derdini ne dokturlar biliyoo, ne hekimler biliyoo. Bu oğlanı, bir gün işde, arakıcı marakıcı dakımı kendini eğlemek için götürdüler. Bahçada arakı felan içirdiler, gafası birez kef olduktan sonra, bunu ağzından geçirdi. Padışaha dediler ki, “Oğlun aşık, bir Akgavak gızı deyip duruyo.” Dediler. Vezir vüzera, “Ondan golay ne var baba! Oğuz’da ne gadar gız varsa dellan çağırın, toplansınlar, verin gendine yav. Akgavak gızını nerde bulucun?” dediler. Dellal çağırdı Oğuz’un içine. Zenginlerin gızları, o diyor “Allah vere beni beğene”, öteki diyo “beni beğene.” Altınnar maltınnar dakındılar. Fukaranın kızları geçiyo, zenginnerinki de dolanıyo. Oğlanı da salamlığa getirdiler şe, bahçadan geçiyo. Seyretsin de bir tenesini alsın deye. Oğlan kime bakarkına. O zaman orda sazını gene eline alır söyler:

Oğuz’un içi de gızınan doldu
Açılan güllerim domurcak soldu *oyy*
Geçin *bacım da geçin* hanı Akgavak gızı noldu *oyy oyy*
Çok bekledim Akgavağım geçmedi *oyy oyy*

Geçirdik gışı da getirdik yazı *oyy oyy*
Bene yoldaş ettin de bu dertli sazı *oyy*
Geçin *bacım da geçin* hanı Akgavak gızı *oyy oyy*
Yörüşü benzerse duruşu değil *oyy oyy*

Çala çala yorulmuşum sazımı *oyy oyy*
Aşk halından yoğurmuşum özümü *oyy oyy*
Yeter *arkadaşlar* burada bitirek sözümü *oyy*
Gorkarım da bene *bu ellerden* ayrılık geldi *oyy*

Ağaların, vezir vüzeranın hep gızları altın dakınmış geçiyorlar:
Şimdi geçdi de gızların sürüsü *hele sürüsü*
Siz meleksiniz o cennet hürüsü
Baba sen ettin de beni Oğuz delisi
Çok bekledim de Akgavağım gelmedi *oyy oyy*

Beline bağlamış altın *gümüş* guşağı
Deli mi sandınız da söylediyonuz uşağı
Bunlar olmuş da altın gümüş eşeği *oyy oyy*
Çok bekledim de Akgavağım gelmedi *oyy oyy*

Öyle dedi, oğlan getdi geri odasına gapandı, yatdı. Haber verdiler kına padişaha, “ Padişahım, oğlun heç birini beğenmedi.” deydi. Padişah da şaşdı nedeceni. Encamı, Günler geçdi. Bakdı kı oğlan, oluş oluş değil. Gakdı, bi gün getmeye teperiklendi. Babasının yanına getdi, babası yol vermedi. O zaman “Oğlum get anandan izin al!” dedi. Anasının yanına getdi. Anası dedi “Oğlum bu vaziyetin ne? Napıcız senin elinden, bizi neye bele kükün goyon yavrım?”, gurbanın falan olum deydi ağlamaya başladı. Gendi sazı eline aldı:

Amman sabah namazımı gıldım oturdum
Son namazda bir salavat getirdim
Böğün ben rızkımı da buradan bitirdim
Hakın halal eyle anam ben gidiyorum *oyy oyy*

Yeter anam yeter aşk için çektiğim yeter
Akgavak’ın hasreti de burnumda tüter
Bari beni sen elininen gönder
Hakın halal eyle anam ben gidiyorum *oyy oyy*

Eğer gider de Akgavak’ı varı bulursam
Südün haram olsun senden izinsiz alırsam
Ölmeden ben de buraya geri dönersem
Düğün ister de muradım bizim ellerde *oyy oyy*

Anası buna ne gader etdiyse fayda bulamadı, bi kele gafasına gomuş getmeyi. Ne gadar yalvardılsa, ne gadar etdilerse buna, heç duraca yok. Hazırlığını tedarik etdi. Benli Boz atına bindi. Anasının, babasının elini öpdü. Dehaleşdi, “Allah gulunu zapteyle!” deyip, atını bir yana sürüp getdi. Epey günler getdi. Bir gün akşam üstü, yüksek bir dağın eteğinden geçerken bakdıkına, bir ataş yanyor. Ora getdi. Geriden gördü ki, bir garı amma, bir harman kimi oturuyo. Şöyle dikkat ettikine, memesinin birini sağa atmış, birini sola atmış. Dedi: “Bene hocanın da söylediğine göre bu dev garısı olsa gerek.” Benli Boz atı bağladı, görülmeyerek iki memesinden yanaşdı, öpdü arkadan. Emmeye başladı. Garı geri döndükine insan oğlu. “İnsan oğlu, usta geldin.” dedi. Yanına oturdu, nerden gelip nere geldiğini sordu. Dedi “Valla, ben de bilmiyom nere gedip nere geldiğimi.” dedi. “Sen de ana!” dedi, “Niye ağlıyon?” dedi. “Yavrım, yedi seneden belli, yedi gafalı kısır devlen, yedi oğlum harb edeller, böğün bakdımına, -remili atmış- dördü ölmüş, üçü galmış; onun uçun ağlıyom.” dedi. “E bu dev nerde yatar, nerde galkar ana?” dedi. “Oğlum, bu dev şu dağın başında, sarp bir yer var, ne yolu var ne izi var, orda bir mağarada yatar.” dedi. “Bu dağın başına çıkılmaz mı ana?” dedi. “Oğlum çıkılır amma zor.” dedi. “Nasıl?” “Bir garınça körüğü işler dağa, başını bulmak için. O garınça körüğünü sürer gidersen dağın başını bulun.” dedi. Ağşam oldu, gün aşdı. Uşaklar geldiler. Homurdana homurdana geldiler kine, hakgaten de dördü yok üçü var. Geldiler. Anaları da hallede yemek yedirdi gendilerine. “Ana bu kim?” felan dedilerse, ellerine alırdar top oynar kimi Bey Böyreklen. “Oğlum size südümü haram ederim, buna dokanmayın!” dedi. “Bu kim, nerden geliyor bu?” dediler. “Bu gardaşımız” dedi anaları. “Nasıl gardaşımız oluyor bu?” dediler. “Oğlum, ben kızkana dağa çalıya gettiğimde, Oğuz padişaa beni dağda ele aldı. Getdiler, onnar dağa çıkmışlardı. Yannarında birkaçsene galdım, çocuğum olmuşdu, sonra da dedengil beni aldılar geldiler. Bu çocuğum orda galmış. Bu gün de bizi aramış, bulmuş, garışmayın” dedi. “Ana, biz sen yatdıktan sonra onu bunu bilmek” dediler. “Oğlum size südümü haram ederim buna dokanırsanız” dedi. Yemeklerini filan yediler, işde, birez de garının garnı doydu, doymadı. O zaman Bey Böyrek dedikine, “garı ana, senin garnın aç galdı, ben sene birkaç keklik vurum da gelim” dedi. “Amman oğlum, geceliyin kekligi nerde bulucun, yiyece nerde bulucun, otur şurda” dedi. Bey Böyrek “ben bulurum” dedi. Benli Boz’a bindi. Dağın dibine sürdü.

Garınça körüğünü buldu, atı ora bağladı, yavaş yavaş garınça körüğünün izinden doğru dağın depesini buldu. O yana bakarken, bu yana bakarken baktıkına, mağarayı buldu. İçeri girdi, bir yerden bir ışık gelir. Şöyle bakdıkına, bir giz gezgah (gergef) işliyir. Hemen gapıyı açdı. Kendini nişannısı belledi. Kıza orda söyler:

Nirelisin ne işlersin orada
Bir dev var burada söyle nerede

*Bura değil yatağın güzel ne gezersin söyle burada
Söyle dev nerede ben harbe geldim oyy oyy*

Gız oğlana baktıkına bir kıyım bakılmaya. “Eyvah, bu yiğit nerden düşdü.” dedi. Çıkırıgım sapını eline aldı, saz etdi. Gendi de ona söyler:

*Bene derler de bene Çin'in gızı
Bu gavur nası buraya getirdi ben de bilemedim ki
Sen get buradan, di get buradan oyy
Görmesin zalımın da yüzü yüzünü
Şimdi çıkar da yir seni de oyy oyy
Yiğit get buradan buradan oyy oyy*

O zaman Bey Böyrek söyler:

*Gözel ben de geldim seni gayıram
Ben galmadım da aç garnına doyuram
Gadir Mevlam canını cesaddan ayıram
Söyle güzel söyle dev nerde ben harbe geldim oyy oyy*

Gıza ne gadar söledise, gız söylemedi. “E bari, ben belki yanış giderim.” dedi. Gıza Bey Böyrek, “Beni yolcu et, belki devin üstüne giderim.” dedi. Dışarı çıktılar, “Hanı yüze gideyin, hu yüze mi?” deyinçi gız, “Yok yok!” dedi. Oğlan dışarı çıkıp gedince gız da içeri girdi. Bey Böyrek yeniden mağaranın içene girdi. Ho yanı, bu yanı derken vardı ki dev uyur. Dev oğlanın kokusuna uykusundan uyandı. “Böğün Allah rızkımızı ayamıza gönderdi.” dedi. Birez güldü oynadı gendi gendine. Bey Böyreği somurmaya başladı. Bey Böyrek baktıkına gidiyor, palayı çıkardı, şöyle duttu. Paladan ataş saçıldı. O zaman somuramadı. Dev dedi ki kendi gendine, “Allah Allah, bunu bene Hızır Aleyhisselam mı gönderdi?” dedi. O zaman dev dedi ki, “Bakıyom yanında eşin de var ha!” deyinçi gız aklına geldi. Höyle dönünçü, dev bir gürz attı. Bey Böyrek geri çekilinçi gürz dışarı getdi. Dağları iniletti. Bunu duyunçu gız ağladı. “Eyvah oğlan öldü!” dedi. O zaman Bey Böyrek dedi, “Çok puştmuşsun!” dedi. “Attığın kesek değmez ki, bir yerime.” dedi. Dev düşündü: “Attığım gürze bak, kesek diyor. Allah Allah, başıma bela mı geldi?” dedi. Gene somurdu. O zaman palayı gene tuttu, paladan ataşlar saçıldı, gene somuramadı. Bey Böyrek dedi, “Bu sefer sıra bene geldi, bismillah!” deyip şöyle palayı üstüne kütelediğinnen kellerin beri başından fir fir başlayıp, altıncı kelleyi kesinci durdu. Bi kellesi galdı. Dev yalvardı: “Aman insanoğlu, ben bi kelleye yaşarım, bene acı, beni bırak.” dedi. Beyrek “Kafir! Biz buradan inemek, çok sarptır. Bizi endir de seni öyle bağışlayayım.” dedi. Dev, “Götürüm” dedi. Gakdı, kelleri aldı, gızı aldı. Devın üsdüne bindiler aşağı indiler. “Sen atın yana get de ben geliyom.” dedi gıza, Çin gızına. Orda bir pala da devin ötee gafasına attı. Dev harman gibi yığıla galdı.

Bindiler ata, dev anasının gonana geldiler. Bey Böyrek içeri girdi gızla. Garı: “Oğlum eşin de mi var?” dedi. “Eşsiz olur mu? Bu benim yoldaşım” dedi. O zaman dedi: “Bir kaç keklik vurduğum, acı uşaklar şunnarı getirsinler atın terkisinden.” Getti oğlannar atın terkisinden kelleri içeri attılar ki, aboov, devin kelleleri. Bunnar hemin oğlana hürmet etmeye başladılar. Hem bu sefer de oğlandan gorkuyorlar. Oğlana birez hörmet ikram ettiler. Sabah odu, bunarı yolcu ediyollar. Garı, “Dile oğlum dileğini!” dedi. Bey Böyrek, “Ana senden ne dileyim, ben Akgavak memleketini bilmiyom.” dedi. Garı, “Valla oğlum ben de bilmiyom, daha adını duymadım.” dedi. Neyse bunlar yola çıktılar. Şurası senin burası benim derken, günlerden birinde Çin padişahının memleketine ulaştılar. Çin padişahı bunları garşıladi. Bir kaç gün dinlendiler, yemekler, şennikler oldu. Bey Böyrek dedi ki, “Ben gidecem, Akgavak melmekitini bene salıkla gideceğim.” dedi. O zaman Çin padişahı “Oğlum, bu gızımı sene veriyim, sen getirdin; sene verim, senin gibi bir yiğide layık. O da senin gibi yiğit.” dedi. “İkinci garılığımıza gabil edersen alırım. Yoksa ben Akgavak gızı için çıkmışım.” dedi. “Olur, ikinci garılığımıza veririm.” dedi. O zaman gız dedi ki, “Ben de senininen giderim Bey Böyrek.” dedi. Bey Böyrek “Ben bura yalnız geldim yalnız giderim.” dedi. Gız, “Heç olmazsa hududa gadar senin ilen gedeyim, hudutda beklerim seni, bir harbin olursa sene yardıma gelirim.” dedi. “Olur” dedi. Hazırlandılar, saraydan ayrıldılar, Akgavak memleketinin hududuna ulaştılar. Bey Böyrek hudutdan içeri girdi. Gendi orda, ordusunun başında bekliyor gız.

Bey Böyrek memlekete ulaşdı. Bakdı grdkne bir garı su götürüyor. Gariya “Ana beni msafir alman mı sen?” dedi. “Oğlum, sene yerim var, atına yerim yok.” Deyiñçi, Bey Böyrek bir pençe altın verdi gariya. Altını grnç garı “Oğlum gel, sene de atına da yer buluruk, ardım sıra gel.” dedi. Getdiler. Kötü bir ahır varıdı. Benli Boz’u ora bağladılar. Bey Böyreklen içerde orturdular. Melmeketde de keř vardı; düğün, davul. Dedi ki “Ana bu davul ney?” “Aman ne bilim oğlum, Akgavak gızını emmisi oğluna veriyollar. O da yas dutup duru. İşde gırk günden belli ble düğünler alınıp duruyor, yası var” dedi. “Hele ana bi pençe daha altın al hele” dedi. Gariya bir pençe daha altın verdi. Garı bunun daha bi mangırını görmemiş, sevincinden deli oldu. “Garı ana, ben sene bişey anatsam sen benim işimi yapabilin mi?” dedi. “Oğlum yapılacak iřse nasıl yapamam senin uçun.” dedi. “Ana, ben bu Akgavak gızına pirlere elinden badeliyim, aşıgım. Bunu aramak uçun ıkıdım, işde burada buldum. Bunu nasıl edersen et.” dedi. “Allah heyrini vere. Ondan golayı ne var oğlum?” dedi. Gakdı getdi. “Hele ben gelinin yanına getcem.” deyi zorlan gelinin yanına ulaşdı. Gıza “Yalnız galsak seninlen gonuşurum ancak.” dedi. Gelin hepisini dışarı ıkartdı. “Ne var garı ana?” dedi. “Noolucu, Bey Böyrek geldi.” dedi gulana eğilerekden. “Ana gurbanım senin diline, nerde?” dedi. “Bizde yavrum.” dedi. “Nasıl edicez?” dedi. “Bđn sen izin ver gınayın yanmasına, sabahleyin erken Hasbahçe’ye en gel, sizi bindirim de gedin.” dedi. Onnar yle galsın, Akgavak gızının yası gakmış, gınası yakılıcak. Garı geldi oğlana da söyledi vaziyeti.

Biz kime gelek? Yemen padişahı da vezir vzerasına dedi ki, “Ben evlenecem, bana layık bir gız nerde var?”. Dediler “Ne bilek biz. Anca bezircenciler bilir, sağı solu onlar geziyorlar.” çağırdılar bezircencileri, dediler ki, “Beyim, Akgavak memleketinde Akgavak gızı var. Anca senin layığın odur.” Dedi “Nasıl edek? ağırın kpleri!” Kp garıları çağırdılar. Garılar remili atdılar. Dediler ki, “Bu gece sabahleyin, bir garının evin de Oğuz padişahının oğlu Bey Böyrek bekliyo, bunnar sabahleyin ata binip gidecekler.” Dedi: “Bundan evel bu gızı kim getirebilir?” Biri dedi ben u günde getirrim, biri dedi ben beş günde getirrim. Hiddetlendi, iki u tenesinin kellesini kesdirdi. Garılardan biri dedi: “Ben bu gızı Bey Byreğin yanına ulaşmazdan evel getiririm.” Gariya paralar verildi. Garı remili atdı. O gariyi garışısına getirdi. O garı ne biçim geymişse ondan geydi. Saçını yle boyladı, yüzünü gzn o biçim yaptı, o garı kimi. Küpü yağlatdı, vızılatdı, sürdü, doğru Hasbaheye endi. Akgavak gızı sabah erkenden geldi. “Hani ana Bey Böyreğ?” dedi. “Gızım gel hele, ben Bey Böyreğ’i aha ağırım da binin gedin.” dedi. O zaman gız yanına geli gelmez yitti küpün içine. Gendi de küpe bindi, gamıyı arpdı, vızıladı. O zaman Bey Böyreğ evinde olduğu gariya, “Hani ana noldu gız?” dedi. Garı hemen remili atdı. “Daha bu halnan gızı almayı mı den? Gız getdi” dedi. “Nere anam, gulun gurbanın olam senin nere getdi?” dedi. “Yemen padişahı uuruk, aha gediyo gız.” dedi. “Aman garı ana!” dedi, eline, ayağına düşdü. Garı, “Oğlum ben otuz senedir küpe binmeyom.” dedi. O zamanaça heybenen altını önüne boşaltdı. “Oğlum otuz senedir küpe binmeyom, beni mecbur godun.” dedi garı. -çok keskinmiş bu garı- Bir gırık küpü varıdı, onu yağladı. Onnar iki sahat olmuşudu çıkalı. Bey Böyreğ’i küpe bindirdi, yallah. Yemen lkesinin hududunda dört beş yerde beşer yüz, beşer yüz manga asker bekliyordu gariyi. Bunnar onlardan evel endiler. Yemen padişahının galasının oğnde ovıya. Bey Böyreğ’i garı ora endirdi, gendi geri getdi.

O zaman tee garı, gızı da endirdi ovıya. Garı gızın elinden dutdu, galiye doğru geliyo. Bey Böyreğ şle baktıkine iki tene gelen var. “Onlar gelsin de barabar girim, bakalım galanın içinde ne var ne yok, ağnayım.” dedi. Gele gele baktıkına Akgavak gızı. Bunnar hemen birbirine goşdular, sarışdılar. Garı bakdı, dona galdı. Bunnar hemen garının ayaklarından çekdiler ayırdılar, atdılar şora. Orda bi punar varıdı. “Hele oturak birez dinenek.” dediler. O zamana kadar Yemen padişahının garısını bekleyen askerlerinden bir mangası başlarında gomutanlarıyan ora geldi. Bakdılar ki bi güzel gızınan bi adanm oturur. “Ne var, ne oturunuz burada?” dediler. Onar “Valla biz bezircanlarık, bizim gatırlarımızı aşıyalar aldı.” dediler. Gomutan “Ulan sen bene o gızı gönder, ben senin gatırların neredese yaradırım.” dedi. Netsin bu adam. Bakdı ki gızı elinden alıcalar. “Ya Resulallah sene sığındım!” dedi. Gızın da elinden dutdu, palayı çekdi bunnara. şu yandan vurdu, bu yandan vurdu, Allah’ın emriyle onların alayını kesdi, beş yüzünü. Beş yüz daha geldi, onarı da orda kesdi. Derken beş manga asker geldi. Hepisini kesdi. İki tenesi gurtuldu. Getdi Yemen padişahına haber verdiler. “Ulan siz nasıl adammişsiniz?” dedi. Huylandı. Onun ikisini de orda cellat etdirdi padişah. Alarım vurdu, yazı bütün asker doldu. “Ulan sen misin bu gadar askeri gıran?” deyi başına birikdiler. Gene bakdı gız gidici elinden, gendini ldrcler. Gızın elinden dutdu. “Ya Resulallah sana sığındım!” dedi. Girişdi bunnara. Vurarkan vurarkan yardı, getdi byk bi daşın arkasına gızı otutdu. Gendi geri

döndü. Vurarkan vurarkan gafalar fir fir fırlıyo. Allah'ın emriyken bir çalmıyor mu on tenesi birden düşüyor. Beş gün harb etdi bu oğlan. Aç susuz, yaralandı. Bir gün bakdı kı yazıda asker galmadı, elini şöyle gözünün üstüne godu, gızı arıyor. Akgavak gızı da, “Acep Beyrek bunnarın içinde sağ galı mı?” deyi bakıyordu. Bakdı ki bi adam dolanıyo tek başına. “Acebe gendi mi?” deyi ilerledi. Bakdıkına yaklaştı, gendi. Çağırıldı. Bey Böyrek sesine geldi gızın. Daşın ardına gelince Bey Böyrek düşdü. Ne gadar esbabı varsa soydu gız. Bir tek donu galdı. Bunnarı Beyrek'in yaralarına sardı. Ganını durduramıyor daha da.

Bunnar burada galsın biz gelek Çin gızına. Gırk gün olmuşdu, Çin gızı ordusunun başında uykusuz beklıyo. Askerin gumandanına dedi ki, “Sen burada dur, bunnara mugayyet ol. Ben babama bi gideyim. Bey Böyrek gelmedi, acep eve mi geçdi, biz görmedik mi?” dedi. O zaman geldi banasına sordu: “Baba, Bey Böyrek'den bi haber yok mu?” “Gızım benim de haberim yok.” dedi. Gız birez dinenmek uçun odasına getdi. Rüyesinde Bey Böyrek'in halını görüncü, fırladı babasının odasına vardı. “Nası galdırım babamı?” dedi. Gendi gendine söyler orda:

Garıb bir beğ gibi uçdu yuvadan
İner gelise nasıl gakan aradan
Perişan gördüm halını üryamdan
Zalım yemen başucumda şindi can gider oyy oyy

Gendisinde değel yokdur gararım
Dizgini golunda da yatar yaralım
Uyan babam uyan tezce varalım oyy oyy
Zalım yemen başucunda şindi can gider oyy oyy

Yedi sene ben çaldım başımı daşa
Doldu gözlerimde kargadı yaşa oyy oyy
Halı bana da ayandır rüyamda oyy oyy
Uyan babam uyan ben gidiyorum

O zaman babası uyandıkına kızı böle söylüyor, bir kakım babası da garşılığına söyler:

Ben de gördüm gızım senin düşünü
Perişan gördüm başucunda eşini
Dellallar koşdurup da bitireyim işimi
Toplayım ordumu barabar gedelim oyy oyy

O zaman gız söyler bakalım:

Geç galırsın topluyamazsın ordunu
Gel izin ver bene dermansız goyma derdimi
Sen ordununan takıbeyle ardımı oyy oyy
Yetişemen şimdi oğlana can gider oyy oyy

O zaman da babası söyler:

Toplandı ordu da yüz bini hazır
İki yüz binini de getirir vezir
Gorkma gızım gorkma yardım eder de ona Boz atlı Hızır
Çekdirin atları atları binek de gidek oyy oyy

O zaman kız söyler:

Yedi sene müddet galbim yaralı oyy
Çevirmiş gelini de yemen gıralı oyy
Al ganlar içinde yatar yaralı oyy

Hazırdır atlarımız bin de gidek bey babam oyy oyy

Hemin atlarına bindiler. Gız öyde, gendi ordusunun başına geçdi, babası ardlarından geliyor amma. At da böyle kişneyi kişneyi zencirleri gırmış o da yetişdi, Benli Boz. Gızın ordusu önde, Benli Boz gızın yanı sıra. Babası da arkadan sürerken, Yemen padişahının memleketine epey getmede olsun.

Gız bir de baktıkına (Akgavak), garşidan bir duman çıkdı, ilerden yırakdan amma, anca o gadar olur. “Eyvah, gurtulacamız galmadı!” dedi, ağlaya ağlaya ağladığı yerde söyler bakalım:

Muhabire ediyor yokdur bineği
Olmaz da gancık iderin bu gün döneği
Dayanmaz Akgavak’ın da buna yüreği
Niçin öte döndün sevdiğim yönünü oyy oyy

Bene bak da yiğit öte döndün yönünü
Ne yapımsa durduramadım ganını oyy oyy
İzin ver de çıkarayım bir tek galmış donumu
Sileyim ganımı oyy oyy ben de gizleneyirim oyy oyy

Bunun böyle söylemesine dayanamadı Bey Böyrek, yaralı yaralı gaktı. Bir haneni söyler:
Her yerini çıkar sevdiğim
Ben de öte döndüm yönümü
Ne yapsan durduramazsın ganımı
Ben ölürsem de sen de sakın çıkarma donunu oyy
Amanın silme ganımı oyy oyy Çıkarıp da dosta düşmana rüsvay eyleme beni oyy oyy

Oğlan yönünü ötü yüze döndü, çevirdi. Bakamıyor, “Bene haramdır.” deyi gıza. O zamana gadar atlılar yaklaşmışdı. Akgavak gızı gördü, en öyde gelen Çin gızını. Ona da onu söyler:
Gelmeyin de gelmeyin amanın her yerim açık
Birez önden get de gizlenim acık
Sevgilim Bey Böyrek de canından geçik
Dost musun duşman mısın gelmen üstüme
Ben de bir kadınım, bir kızım oyy oyy

O zamanaça Çin gızı atın başını çekdi. “Beni duşman belledi deyi, icabında zehir içir.” dedi. O zaman Çin gızı bir hana da gendi söyler:

Dün gece rüyamda gördüm halınızı
İki gat aldım yanına elbisenizi
Bene derler yetmiş orduya garşı duran Çin gızı
Ben de size yardımcıyım sen gorkma ben de bir gızım

Çin gızı elbisesini attı, asger gelip de gendini böyle görmesin deyin. “Sen şu elbiseyi gey!” dedi. Kendi de Bey Böyrek’e sarıldı. Bey Böyrek’i çevirdi ki, uykudan uyanmış gibi. Bey Böyrek salavatını getirdi. “Ben ne gadar yatmışım?” dedi. Gız “Heye, Bey Böyrek, uykusuzsun da çok yatıksın.” dedi. Hızır Aleyhisselam gendi gelmiş, rüyada o dakkada öfelemiş, heçbir yarası marası galmamış. “Bey Böyrek, şimdi burada otur bene seyr et. Ben Yemen padişahınan bir harb edim. Sen de bene bak.” dedi. Asgeri çekdi, galayı guşatdı. Bir borazan vurdu, herkes atının üzerinde hazırlandı. Bir borazan daha vurdu. Asgere “Girin içeri!” dedi. Asger içeri girdikine heç kimse sağ yok. Geri çıkdılar. Çin gızı geldi, Bey Böyrek’e “Ne yapım Bey Böyrek, içeri girdim, sağ kimseyi bulamadım.” dedi. Bunlar atlarına bindiler. Bey Böyrek, Akgavak gızı, Çin gızı, babası Çin gızının. Doğru çekdiler Çin padişahının memleketine geri geldiler. Bunlar birkaç gün istirahat galdıktan sonra, o zaman müsaade istedi, getmek için. Ne gadar “Burada gal oğlum, yerime padişah ol!” dediyse de kabul etmedi. Dedi: “Benim anam babam beni bekliyo, benim germem lazım.”. Gaktılar bunlar, yükde hafif pahada ağır mallarınan bunları yolçu ettiler. Çin gızını, Akgacak gızını Bey Böyrek’i. Yollarda bunlar,

günler geçip, sohbet ederek geliyorlar. Bir gün gene ağşam olu. Dedi ki, “Burada galak böğün.” dedi. Bey Böyreğ, “Bura dev mintıkası, gece getmek eyi değel.” Onlar istirahat ede dursun bir tarafta garı boyuna remili atıyor. Garı bir de baktıkına, uşaklarına “Gakın lan!” dedi. “Ne var ana!” dedi çocuklar. “Ne var, Bey Böyreğ gelmiş, orda çalıların, çıyanların içinde yatacana, gedin alın gelin uşakları!” dedi. Devler getdiler hömürdene hömürde. O zaman Akgavak gızı dedi ki, “Bey Böyreğ bunlar kim?” dedi. Dedi “Gorkma, onnar gardaşım” dedi. “Ney ki, bunlar nerden senin gardaşın oluyor?” dedi. Dedi, “Sen gorkma, onlar benim gardaşım, bizi götürmeye geliyorlar.” dedi. Geldiler bunlar, hoş beşden sonra bunları doğru devlerin gonana getirdiler. O gece bunlara izzetler hürmetler oldu ku, haddinden fazla. Sabahleyin bunları yolcu etmede olsun, Bey Böyreğ baktı ki, insan gafasından gala yapmışlar. “Bunlar ney?” dedi, sordu anasına. Dedi “Oğlum sen orda haste yatarken uşaklar getdiler, galanın içinde sağ galanları kendileri öldürdüler. Getirdiklerini getirdiler, getiremedikleri orda kaldı.” dedi.

Bunları ordan yolçu etdiler, bunlar epey geldikten sonra, Bey Böyreğ babasının memleketine yaklaştı. Baktıkına bir çoban. “Çoban, gel oğlum, gel!” dedi. “Ney ulan bu vaziyetin, kara geyiyon felan.” dedi. “Aman bizim padişahın bir oğlu var. Bilmem neetiğimin.” dedi. “O getdi gedeli biz bele gara yaslar içindeyik yav.” dedi. “Lan oğlum senin gonuşman çok hoşuma geldi.” dedi. “Bey Böyreğ benim gorkma.” dedi. O zaman çoban gorkdu. “Gorkma oğlum, get, babama haber ver, hem bahşışını alın.” dedi. Davar varıdı. Davarı bıraktı çoban ya Allah... Seğitti padişaha, getdi haberi verdi, bahşışını aldı. Padişah askerilen şenlikilen garşıladi bunu, getirdiler saraya. Gelen gedenin haddi hesebi yok. Gurbanlar kesiliyor, yemekler oluyor, kefler oluyor, bunlar birkaç gün sürdükten sonra, bu oğlan düğün tederiğine baktı. Düğün tederiğini yapıdı, her şeyisini bitirdi. Düğünler davullar çalınıyor. Gırk gün davul çalınacak. Bu sırada bir nama geldi ki Bey Böyreğe, Ataş kiralı baş galdırmış. Bey Böyreğ namamı aldı okudu ku, “Şimdiye gadar benden haraç yiyordunuz amma, şimden sonra ben sizden haraç isdiyom, haraç verdin verdin, yoksa harbim var sennen.” diyor. Aha buna da Bey Böyreğ’in canı sıkıldı, hiddetlendi. Gakdı davulu düğünü bıraktı, asgeri guşatdı; doğru harbe çekdi Ataş kiralına. Ataş kiralıyan ganlı bir harb yapmaya başladı. O yana vururkan, bu yana vururkan, kılıçların önünde gafalar fir fir fir, gövdeler bir yana, gafalar bir yana. Dünya gan çalkanıyor. Ölen öldü. Baktılar kı ardı arkası yok bu işin, ölmeyen de gakdı gaçdı getdiler. Meydanda kimse galmayınçı Bey Böyreğ asgerini çekdi geri geliyo. Birez geri geldikten sonra dedi ki, “Ulan, ben niye geri gedip de galanın içine girip bunların hepsini öldürmedim?” dedi. O zaman kırk tene eyi pehlivanından aldı yanına getdi. Getdi, galanın kapıları gapalı. Giricek yer bulamadı, geri döndü. O zaman “Birez avlanak gidek.” dedi. Derken güzel bir dağın dibinde, sulu-summatlı bi yer, çayırılı, çimenli. İmrendiler. Dediler, “Şurda bir yemek yiyek, atlarımız da birez istirahat etsin.” Gendin atı heç otnan, samannan, arpaynan böyütmemişdi. Sade şekernen, fıstık içinen, payamnan böyütmüşdü. Efendime söyleyim, atın dizginini de yokarda bi haklıya bağladı. Ötekiler de atları döğütdüler. Yemek yedi, su içdiler. Suyu içende uyudur pınarmış. Suyunu içen gırk gün uyurmuş. Dürbünnen baktılar ki pınarın başında adamlar var. Ataş kiralı adamlarını gönderdi, getirdiler ki bunlar. Ellerini gollarını bağladılar, eletdiler zındana atdılar. Benli Boz’u dutamadılar yalnız. Na gadar etdilerse dutamadılar. Kemend atdılar, kemenden çıkıdı getdi. Ondan sonra gözlerini açdı Bey Böyreğ, zındandalar. Amma fayda ne. Bi kele iş işden geçdi. Bunları senede bi kere bırakırlar. Herkeş işde ehtiyacını görür, tıraşını olur. Geri içeri gollar zındana. Yedi sene devam etdi. Her sene oğlan galanın burcuna çıkar, “Aceb bizim ordan gelen olur da haber alabilir miyim?” deydi. Bu da Ataş gralının gızının dıkkatını çekdi. Gızın sarayı ayrı, galanın üstünde. Her sene, her sene bele. Yedinci sene gene ora çıkıdı. Baktıkına gendileri tarafından gelen bir galabalık var. Gele gele geldi ki bir bezirgen. “Ney ki bunlar, bir haber alamam mı?” deydi, bezirgan galanın altından geçerken sazını eline alır. “Şunlardan bir haber alamam mı” deydi sazlan söyledi:

Sene derim de sene ya bezirgan başı
Nerden alıp nere satarsın kutu gumaşı Dur hele dur dur
Acep sorsam bilir misin de Oğuz şahını
O bizim ellerden haber ver de get oyyı

O zaman bezirgan baktıkına, bi tenesi gözünün ağıdınan söylüyor amma ciğerden. Adamlara çağırdı, “Durdurun bakalım ulan atları!” dedi. Adamlar hayvanların başını dutdular. “Ulan şu söyleyen adama kim cevap verise gendine beş gatır bahşış vereceem.” dedi. Azaplar bir güvenip de

garşılığına söyleyemediler. Söylemek ele kolay mı? Keloğlan “Lan ne diyor ağa?” dedi. Dediler yoorum, “Kim şu adama garşılık söylerse beş gatrı gendine bahşış vericimış.” dediler. “Yok ağam ben beş gatrı nidicim, başımla ikisini bene verise ben söylerim.” dedi. Ağaya dediler. “Ulan gendine gurban olsun, yeter ki şu adama cevap versin.” dedi. O zaman Kel Oğlan Bey Böyreğe garşılık verir:

Bize derler de bize bezirgan başı
Alır satarım da kutu kumaşı
Söyle niçin sorarsın Oğuz şahımı
Gelirken uğradım ora senin eline *oyy oyy*

O zaman alır Bey Böyrek, anasından babasından haber soracak:

Söylen ağam söylen ben de bileyim
Oğuz şahından da bir haber alayım
Oğuz şahının oğlu Bey Böyrek'im
Anamdan babamdan haber ver de get

Bezirgan başına Keloğlan dedi ki, “Demek ki Bey Böyrek daha sağımış.” dedi. Çünkü Bey Böyrek'in dünyaya öldü haberi şahya olmuşdu. “Oğlum doğru haber söyle, nasıl gördüysen öyle söyle.” dedi. O zaman Keloğlan söyler:

Nettiler de oğul Bey Böyrek nettiler
Yıkıldılar babayın tahtını kara verdiler
Baltacı Kel Vezir'i Oğuz'a şah ettiler
Öldü anan baban öldü böyle gördüm *oyy oyy*

Anasından babasından haber aldı, bir de gızlardan haber alıcı. Alır Bey Böyrek:

Evimizin önü bir ova yazı
Gölümüzde yayılır da ördeği gazı
Can gardaşım Benli Boz atım Çin gızı
Akgavak gızından haber ver de get

Keloğlan alır:

Oğradı yolumuzda senin şehherinden geçtim
Akgavak gızının nişan olacak bezirgandan biçdim
Yetmiş orduya karşı duran Çin gızı da ağıyı içdi
Öldü Çin gızı da Benli Bozdan yok haberim *oyy oyy*

Bey Böyrek inanmak isdemez. Bir daha alır:

Demek emmi sen de bizim elden geçdin mi
Akgavak gızının bazarlığını da sen de biçdin mi
Aman o mah yüzünü sen de gördün mü
Söyle emmi nasıl gördün bizim elleri *oyy oyy*

Alır Keloğlan:

Kel Vezire de gelin gidiyor güzel nişanın güzel
Gördüm gözümlen de oğlum değmesin nazar
Eğer ulaşmazsan anan baban gibi olursun sen de bir mezar
Tama guruldu düğünü ben de böyle gördüm sizin elleri *oyy oyy*

Ondan sonra Bey Böyrek, gözünün ağdınnan ağşam olmuşdu. Argadaşları da gene herkeş ehtiyacını görmüşdü memleketin içinde. Gendi ne ehtiyacını gördü, ne bişe etdi. Sakkalınan felannan içeri girdi. Zindana geri goydu, gapıyı kitlediler. Ağşam olmuşdu. Kırılın gızı hizmetçısına dedi ki “Bir sini donat, arakısınnan, mezesinnen, götür. Zındancılara ver içsinler, zındancılar sarhoş oldukdan sonra kilidi ceplerinden al, zindanın kapısını aç. Sen orda Bey Böyrek hanısı dediğin zaman, “Ağamızın yerine biz gidek, ölüsek de biz ölek deyin, o der ki benim, o der ki benim. Sen sakkallıyı

tut al gel, o sakkallı galdı” dedi. Bunlara arakıyı götürdü hizmetçi, zindançılar da keflendiler, “Bize böğün ziyafet gelmiş.” deydi. Al gaddeh, vur gaddeh içdiler. Epey içdikden sonra her biri bi yana sarhoş oldu düşdüler. Gız ceplerinden enahdarı aldı, zindanın gapısını vurdu, açdı. İçeri girdi. “Bey Böyrek kimise gelsin!” dedi. O dedi “Benim!”, o dedi “Benim!” Ozaman getdi gız hemin sakkallının yakasından dutdu. Sakallı bey Böyrek’di işde. Çünkü Bey Böyrek tıraş olmadı. Ağşamaca bezirgenle şöyleşdi durdu. “Argadaşlar, getme var amma gelmeyi Allah bilir, ölüm var, galım var.” dedi. Dualaşdılar. Gendileri de dışarı çıkdı ağlayarak. Hizmetçi zindanın gapısını kitledi, kilitleri geri zindançılarının cebine goydu. Ondan sonra Bey Böyrek’i getirdi, gıralın gızının odasına. O zaman gız dedi ki hizmetçiye, “Sen çık!” dedi. Gırapıyı da örttüler. “Bey Böyrek sene bir şey söyleycem, eğer sözüümü dutarsan seni bu galeden gurtarrım; nettin, ne söyledin hepsini ben duydum.” dedi. “Eğer beni almaya söz verersen seni buradan gurtarrım.” dedi. Bey Böyrek “Alamam!” dedi. “Gel, sözüümü diğne, beni al, seni buradan gutarım.” dedi. Gene dedi Bey Böyrek, “Ben alamam!” dedi. “E alamamayın sebebi ne?” dedi. Dedi “Valla, evel olarak Akgavak gızı benim nişanım, ben bi kere onu almalıyım, ilk önce.” “Peki” dedi. “Ondan sonra ikinci garılığime gabul edersen seni alırım.” dedi. Gız “Tamam gabil ederim, ben de seni buradan gurtarrım. Geden, nişannımı alın, tahtını tacını geri guran, yerine oturun, asgerini çeken gelin. Geçileri getirin, her geçinin buynuzuna birer mum yakan, galayı saran, babam ataşdan yeğın gorkar, sene amana gelir. O zaman dekine, ben sende tutsak olan adamlarımı isderim de, o zaman esik olan adamıyın yerine bi can isderim de.” dedi. Oğlanı örgetdi eyice. Gakdı, ipi bağladı galadan aşağı salladı. Perdeleri merdeleri bağladı, derken gız saçını bağlar yukarıdan ayın ışığında. Pıçaklan ipi kesdiğinen oğlan düşdü birez aşşaa. Düşdü birez yanı, sağrısı ağrıdısa da –o kadar da olur- heç aramadı. Gakdı at yok beşi yok, yayan yapıldak yola düşdü. Deha de sabah namazı açılmazdan evel -şafak atdım, atıcım deyo- o zaman ta nere ulaşdı, uyku pınarının başına ulaşdı. Adam yayan ne yol alı? Efkârlandı. Orda söyler bakalım gene:

Gecenin de şavkı yıldız doğmadan
Zalım gıral da yatağından gakmadan
Gavur gıral gelip beni dutmadan
Yetiş Benli Boz’um sen bene yetiş

Sabah oldu dağda şafak yıldızı
Berat etdi beni gıralın gızı
Şimdi geldi hatırıma Akgavak gızı
Yetiş Benli Boz’um sen bene yetiş

O zaman mübarek hayvancağız gemi ağzında dolanıyordu. Yedi sene olmuşdu. Kişneye kişneye geldikine vay mübarek, bi inne bi iplik galmış. Berdahıyıyı sırtından indirdikine beline yapışmış, gem ağzına dillerine oturmuş. O zaman gene efkârlandı söyledi bakalım:

Berdahıya yapışmış senin beline
Gemler oturmuş da onmadık diline
Ey dost barabar gedek babam eline
Yetiş Hızır yetiş dar günlerime

Her yerin senin yare yare olmuş
Beni götürmeye mecelin galmamış
Kel Vezir Akgavak’a düğün gürmüş
Yetiş Hızır yetiş dar günlerime

Hızır Aleyhisselam gaipden çıkdı geldikına, selam verdi. Şöyle bakdıkına ak sakallı bir adam. “Nne oturuyon oğlum burada Bey Böyrek?” dedi. “Valla, baksana atımın heç halı galmamış.” dedi gendi. “Oğlum ne var atında?” dedi. O zamanaça atı sıvadı gendi. “Lan oğlum bin de get atında bişi yok.” dedi. Oğlan baktıkına atına, maşallah, sanki gendine yedi sene hurma yidiriksin. “Yeri işin rast gelsin, şo gelen kim?” dedi. Bey Böyrek o yüzü bakınçı, gözden gayboldu getdi. Atına bindi -amma-herif vurdu dizgini. Ganat vurdu Benli Boz. Memlekete yaklaşdı, baktıkına bir çoban davar yayyor. “Lan çoban, gel senin ile elbiseleri değışek herif!” dedi. “Ağa, sen de benim ile gülüyon mu? Sen benim ile elbiseleri değışin mi? Biz fukara bi adamık, bizim ilen eğlenme.” dedi. O zamanaça

elbelerini çıkattı. “Ver senikini de bene.” dedi. Çoban sevindi, kötü elbiselerini verdi gendine, abesini, keçesini. Para verdi, goyun aldı, kesdi, garnını çıkattı, başına geydi. Keloğlan olarak memlekete getti. Atını bi yere bağladı. O gece de kına yakıyorlar Akgavak gızına. Bu sazını aldı, kına yerine sazçı olarak, “Aşık gelmiş, aşık gelmiş, öte gedin söylesin!” deyin sazını eline aldı. Kel Vezir’in eski avradı da hizmet ediyor. Ona buna et dağıdıyor kınada. Bu söyler şimdi Bey Böyrek:

Bakdı ki bir garı oynuyor, o da gendi arkgadaşlarının birinin anası.

Kadir Mevlâm da üstümüzde delil
Kâbe’yi yapırdan da İbrahim Halil
Yoldadır Mehmed’in inşallah gelir
Otur garı otur gelin oynasın *oyy oyy*

Garı utandı. “Bu ne biçim aşık, benim oğlumun adını ne bilir?” dedi. Cübbeden gendini yere atdı. O zaman bir sarı gız gakdı, gız oynuyor şimdi. Gene söyler Bey Böyrek:

Gakdı da bu gün sazımın yası
Eline geçdi goç yiğidin deli sazı
Argadaşım avcı severdi bu sarı gızı
Otur güzel otur gelin oynasın *oyy oyy*

Sarı gız güpbedenek gendi gendini yere atdı. Gendi gendine dedi ki, “Acep bu kim, benim sıırımı nerden bilir? Benim sıırımı Bey Böyrek bilirdi, kimdir bu? Avcıylan benim sevişdiğimizi anca Bey Böyrek bilirdi.” dedi. Sona başka bir garı gakdı. Kel Vezirin garısı da bunun söylemesinden gıcık alıyordu.

Bazardan almış da Yağgarın etini
Cazı garı seni dağıdırsın da yitini yitini
Sene dirim de Kel Vezir’in puşt hatunu
Gel birez de sen oyna göynüm eplensin *oyy oyy*

Bişey de diyemiyo, getdi hora oturdu Kel Vezir’in avradı. Govamıyo da aşığı. Sona başka bir garı gakdı oynuyodu:

Zindanın kapusunda dikili direk
Yedi yıldır çekdiğime de dayanmaz yürek
Gavuşdu Akgavak’a böğün Bey Böyrek
Birez de gelin oynasın göynüm eylensin *oyy oyy*

O zaman gız perdeyi galdırdı, meydana çıktı. Bey Böyrek olduğunu tamamen ağnadı. Bunlar boyun boyuna sarıldı. Ahoo... Orda kim galırkına yav... Haber getdikine Bey Böyrek gelmiş, tas yitmiş. Eee netcek şimdi Kel Vezir? Nere kaçıp gurtulucu, saklanacak yer arıyo, bulamıyo da. “Nere getsem beni bulmaz?” dedi. Yüz numaraya, abdeshananın içine girdi getdi. Bey Böyrek şimdi gızı da aldı, sarayına getdi. Veziri vüzerayı topladı. “Yoorum ben bele getdim” dedi, “Hele siz şurda oturun, oturun hele.” “Şu adamı bulun!” O yanı, bu yanı aradılar, yok. Aradılar, daradılar, bakdıkına yüz numaranın içine girmiş. Abovv... “Ulan Kel, ben getdim, yedi sene yatdım. Ne arkamdan bi harbe çıkdın, ne bir sordun, ne sual etdin. Anamı, babamı ağladı ağladı kör etdin, satraydan aşağı atdın, onlar öyle öldü. Nişannımı da aldın, patışah oldun” dedi. Tititreyo, ses soluk çıkacağı galmayık, bet beniz galmayık. “Seni ben çeşitli öldürücüm de şimdi onun zamanı deel.” dedi. Sonra palayı çıkarıp da gendinin başına bi tene godudu, -şo gasap Gara Ahmed’in goyunu şakılayıp da ikiye yardığı kimi-ortadan ikiye yardı. Aboovv... Gara südüklerin içinde bıraktı, getdi. Vezirlere dedi, “Oğlum size noluyo lan, siz ne uçun benim peşime düşmediniz?” dedi. Vezirler -babaaa- sarardı, soldu, titremeye, can atmaya başladılar. Birer de onnara godu, vezirleri mezirleri, sarayda işe yarayan adamların alayını kesdi. Ondan sonra yeniden vezir vüzerayı seçti. Böyük Millet Meclisi’ni kurdu. Padişahlığının tahtına çıktdı. Geri düğün gurdurdu. Kırk gün şenlikler, kefler etdi. “Gözümde gamlasın edeceğim.” dedi. Akgavak gızını aldı, mesud oldu.

Şimdi biz gelek, ordaki adamları gurtarıcı. Gakdı bu, asgerini de aldı geceleyin. Her geçinin buynuzuna birer mum yakdı, galayı guşatdı. Ataş gıralının galasını. Haber getdikine “Padişahım, galanın etirafı bütün ataş!” deye. Bey Böyrek geriden “Eey Ataş Gıralı, sendeki yedi senedir tutsak

olan kırk tene adamımı isderim, yoksa yakarım seni!” dedi. “Başım üstüne, başım üstüne, hemin techizatıynan bırakacaam.” dedi. Getdi, hemen zındandan adamları çıkaddı. Birer at, gılıç, galkan, neyse, hepsine. Bindirdi. E adamın bir tenesi eksik. “Adamımın bir tenesi eksik, hanı nerde? Onun yerine can isderim, heç başka bişi isdemem.” dedi. Elin adamı gelir mi? Böyük gızına dedi. Gız, “Ben onların dinine giremem.” dedi. Orta gızına dedi. Gız, “ Ben de giremem.” dedi. Güççük gızına car dedi. Gız, “Baba, senin canın sağ olsun, benim canım sene feda olsun, ben gederim.” dedi. gızı da eyle aldı. Asgerini de çekdi, adamlarını da gurtardı. Geldi tahtına, tacına oturdu. Dilime sağlık.